

niai magyarság múltját és jelenét bemutató szakmai munka színvonalának emelésére és az igényes, eredeti szakkutatások biztosítására, elismerésére.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Gróf Mikó Imre Alapítvány a Teleki József tudományos díjjal az Erdély történeti múltjának kutatásával keletkezett életművet, illetve nyomtatásban megjelent (vagy nyomdakész), az erdélyi, a máramarosi, a partiumi, a bánáti és a romániai magyarság újkori és legújabb kori történetére, a legtágabban értelmezett művelődéstörténetére és néprajzára vonatkozó adattárakat, forráskiadványokat és tudományos monográfiákat jutalmazza. A díjat a Romániában élő kutatók – egyéni vagy kollektív munkájukkal – nyerhetik el.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Elnöksége és a Gróf Mikó Imre Alapítvány Kuratóriuma 2005-ben és az azt követő minden negyedik évben szakbizottságot kér fel, amelyik számba veszi és elbírálja a fenti tudományágak területén a kiírást megelőző öt évben született munkákat. A bizottság szakértőkkel véleményezteteti és rangsorolja azokat. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Gróf Mikó Imre Alapítvány Kuratóriuma a legjelentősebbnek ítélt alkotást jutalmazza a komoly anyagi elismeréssel is járó Teleki József-díjjal. A bírálóbizottság tagjai romániai, magyarországi vagy más külföldi elismert szakemberek.

A díj odaítélésének elengedhetetlen feltétele az életmű vagy a díjazandó munka kiemelkedő tudományos értéke. Ha ilyen alkotás az adott ötéves időszakban nem születne, a díj nem kerül kiosztásra.

A díj odaítéléséről, a vele járó pénzösszegről, továbbá a díjjal kapcsolatos valamennyi részletről az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöksége és a Gróf Mikó Imre Alapítvány Kuratóriuma dönt. A díj kiadására évente az Erdélyi-Múzeum Egyesület közgyűlésén kerül sor, először 2006-ban.

A díjat Vitézy Tamás támogatja.

Az első ízben kiosztásra kerülő Teleki József-díjat Monok István Jakó Zsigmond professzornak nyújtotta át.

Az Elnökség Mikó Imre emléklakettet adott át Vizi E. Szilveszternek, Czirják Árpádnak, Murádin Lászlónak, Soó Tamásnak és Várhelyi Csabának. Az Egyesület Antal Árpád, Benkő Samu, Gazda Klára és Péter Mihály professzorokat tiszteleti tagjaivá avatta. Alapító tagsági oklevelet kapott Hollanda Dénes és Zala F. László.

Az Elnökség felmentése után a jelölőbizottság kiosztotta a szavazócédulákat. A korelnök vette át az ülés vezetését.

Ezután került sor az elnökség megválasztására. A szavazatszámoló bizottság ismertette a szavazás eredményét. A leadott szavazatok száma 112, ebből érvényes 112. Az új elnökség összetétele: elnök Egyed Ákos, alelnökök Sipos Gábor, Gyenge Csaba, Brassai Zoltán, Péntek János, főtitkár Bitay Enikő, gazdasági tanácsos Farkas Mária, jogtanácsos Bányai József, elnök Somai József.

Egyed Ákos elnöki megnyitóbeszéde az EME 2006. március 11-i közgyűlésén

Tisztelt Közgyűlés!

Az ezelőtt négy évvel, 2002. március 2-án megválasztott elnökség munkájáról az évi közgyűléseken rendszeresen beszámoltunk. A múlt évi főtitkári jelentést pedig Önök időben megkapták. A megnyitóbeszéd – az eddigi szokások szerint – nem adhat természetesen összefüggő tartalmi ismertetést az elmúlt négy évről – ez felesleges is volna. Legyen szabad viszont főbb törekvéseinkre, a kiemelkedőbb eseményekre nagyon röviden a következőkben kitérnem.

Az elnökség legfőbb feladatának az elmúlt négy évben mindvégig Egyesületünk folyamatos munkája alapvető feltételeinek biztosítását tartotta. Tette ezt annak érdekében, hogy az EME belső intézményei, strukturái fennakadás nélkül végezhesék tennivalójukat; gondolok itt a szakosztályokra, a kutatóintézetre, a könyvtárra, a könyvkiadásra, a fiókegyesületekre s nem utolsósorban a tudományos rendezvényeinkre. Visszatekintve az elmúlt évekre, némi elégtétellel jelenthetem a tisztelt Közgyűlésnek, hogy Egyesületünk részintézményei sikeresen teljesítették vállalt feladataikat. Ennek köszönhetően az EME helyzete érezhetően megerősödött, stabilizálódott.

Miért kell ezt az elnöki jelentésnek hangsúlyozni?

Mindenekelőtt azért, mert az 1989-es változások óta s főleg az utolsó évtizedben voltak olyan pillanatok, amikor úgy tűnt, hogy a számos új tudományos és kulturális intézmény feleslegessé teszi a legrégebbi erdélyi tudományos egyesület, az EME fenntartását. Azonban rövidesen kiderült: Egyesületünkre a megváltozott körülmények közt is szükség van. Úgy vélem, igazolódott Szabó T. Attilának, Egyesületünk egyik legnagyobb vezető egyéniségének az a megállapítása, hogy „az EME-nek vannak olyan elsődleges céljai, amelyekről nem mondhat le soha”. A magyar tudományosság ilyen elsődleges célja az anyanyelvi tudományművelés, amelyben természetesen Egyesületünk más intézményekkel osztozik és együttműködik.

Nem kell véka alá rejtenünk annak a ténynek az elismerését, hogy az EME hagyományt, történelmi örökséget képvisel; olyan körülmények között alakult meg ezelőtt közel másfélszáz évvel, amikor a szabadságharc leverését követő időben a történelmi örökség vagy ahogyan az alapító gróf Mikó Imre mondta: a *történelmi alapok* védelme, megvédése a legfőbb nemzeti törekvések közé tartozott. Ez a feladat azóta a kisebbségi sorsunkkal szorosan összeforrt, és ezt az EME változatlanul felvállalta az 1990-es újjászervezése után is.

Mindez nem jelenti azt, hogy Egyesületünk nem törekszik a megújulásra, a modernizációra, amit a mai változó világ s benne a hatékony tudományművelés megkövetel. Ennek jegyében végezte munkáját az elnökség. Engedjék meg, hogy vázlatosan kitérjek az utóbbi négy évben véghezvitt vagy elindított megújulási törekvéseink némelyikére.

Az EME szerkezetében mindig fő helyen álltak a szakosztályok, és ez ma sincsen másként. A nyelvészet, irodalomtudomány s történettudomány művelőit tömörítő első szakosztály ma is az EME hagyományos feladatainak legfőbb letéteményese, amit persze a 21. századhoz igazodó elméleti s módszertani hozzáállással próbált teljesíteni és teljesít. Ebben a szakosztályi elnöknek, Keszeg Vilmos professzornak kezdeményező szerepe volt. Nyitást jelentett a szakosztályi strukturában a műszaki szakosztály létrehozása már az újjáalakulás idején, s ez Egyesületünk modern infrastruktúrája kialakítását is előbbre vitte, amiért nem keveset tett Bitay Enikő szakosztályi elnök, közelebbről pedig korunk egyik meghatározó tudányszakának, az informatikának megjelenését köszönthettük az EME-ben, amely, ti. az informatika a természet-tudományi szakosztályból kivált matematikával együtt új osztályt képez: a Matematika- és Informatikatudományi Szakosztályt, ezt eddig Kolumbán József akadémikus vezette, s ezt a szerepet a következő évekre Németh Sándor professzor vállalta. Teljesen új képződmény az Agrártudományi Szakosztályunk, amelyre az a feladat hárul, hogy ezt a fontos, de a diktatúra idején magyar nyelvű művelését teljesen elsorvasztó tudományt új életre keltse. A szakosztály elnöke Jakab Samu professzor. Az Orvosi és Gyógyszerészettudományi Szakosztályunk az EME legerősebb osztálya, amely a magyar–magyar tudományos együttműködésben élen jár, s működési körzete egész Erdélyre kiterjed. Elnöke továbbra is dr. Kovács Dezső. Nem hagyható szó nélkül a Természettudományi Szakosztályban észlelhető nyitási folyamat, amelyet a szakosztály magas nivójú évi rendezvényein is tapasztaltunk. Eddigi elnöke, Markó Bálint Veress Erzsébetnek adta át a helyét. Nehezen találja meg a szerepét a Jog-, Közgazdaság és Társada-

lomtudományi Szakosztály. Reméljük azonban, hogy a következő években meg fog erősödni, Egyesületünk nem szívesen mondana le erről a szakosztályról sem. Régi elnöke Szász Alpar Zoltán.

Tisztelt Közgyűlés!

Hosszas előkészítő munka után végre az EME Kutatóintézetének megalakulását befejezett tényként jelenthetem, természetesen amennyiben a Közgyűlés jóváhagyja a működési szabályzatát. Sokat várunk és remélünk Kutatóintézetünkől az EME tudományos kutatásának gazdagításában.

Könyvtárunk és kéziratárunk könyvállománya és kézirati anyaga folyton gyarapszik s szerepe is növekedőben van, egyrészt az új könyvek vásárlása, másrészt az adományok fogadása által. Könyvtáraink gyakorlati munkáját Újvári Mária főkönyvtáros irányítja. Az utóbbi években részben vagy egészben az EME tulajdonába jutott Nagy György, Imreh István, Venczel József, Kiss István hagyatéka. Ezúttal is köszönetünket fejezzük ki a hagyatékozónak. Nagy gondot okoz a ránk hagyományozott és már felajánlott családi könyvtárak elhelyezése. Ha nem sikerül legalább egy modern raktárat építenünk, veszélybe kerülhet az erdélyi magyar könyvtári örökség átvétele és kezelése.

Könyvkiadásunk kiemelkedő jelentőségű kötetekkel gazdagította a magyar tudományt. Ilyenek: az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* XI. és XII. kötete, a *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon* IV. kötete, az *Erdélyi Királyi Könyvek* első kötete, *Bolyai János marosvásárhelyi kéziratjai* Benkő Samu szerkesztésében, Nagy Mihály-Zoltán–Vincze Gábor *Autonomisták és centralisták* című kötete, a *Székely Oklevéltár* VI. és VII. kötete Demény Lajos szerkesztésében, de még sorolhatnánk tovább, például az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozatában kiadott munkákat. De erről most le kell mondanunk, a bibliográfiákban eligazítást talál az érdeklődő. Könyveink felelős kiadója Sipos Gábor.

Az EME-rendezvények is megújultak: a hagyományos havi felolvasóülések megritkultak ugyan, de jelentőségüket nem veszítették el még akkor sem, ha a szakosztályok nagyrendezvényei, konferenciái nagyobb érdeklődést váltanak ki. Új fórumot teremtettünk a magyar tudományosságunknak a 2002-ben elindított s immár hagyományossá vált Magyar Tudomány Napja Erdélyben című rendezvényünkkel. Ennek célja az, hogy a tudományos kutatók bemutathassák legújabb eredményeiket, s hogy az erdélyi magyar tudományos közéletnek állandó fóruma legyen. A négyévi tapasztalatok alapján elmondhatjuk, hogy ez nemcsak az EME rendezvénye, hanem az egész erdélyi magyar tudományosságé. Fontosnak tartjuk, hogy ennek összefogó jellegét a jövőben erősítsük. Fiókegyesületeink közül a nagyváradai, zilahi és szilágyosmlyói, gyergyószentmiklósi évente tart tudományos konferenciát. Együttműködésünk gyümölcsöző a székelyföldi múzeumokkal: a csíkszeredai Székely Múzeummal, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeummal, valamint a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeummal.

Tisztelt Közgyűlés!

Utoljára hagytam, de nem maradhat el az, hogy az MTA és az EME kapcsolatainak alakulásáról szót ejtsünk. Közismert, hogy az MTA már a kezdetektől erőteljesen támogatta az Erdélyi Múzeum-Egyesületet, s ezt a hagyományt újította fel az Akadémia vezetése 1990 után, és erősítette meg a Vizi E. Szilveszter elnök úr kezdeményezésére 2002. november 23-án megkötött megállapodás a két intézmény között, amely jelentős mértékben hozzájárult Egyesületünk helyzetének megszilárdulásához, valamint ahhoz, hogy integrálódjunk a magyar tudományosságba.

Gazdasági tanácsosunk éves beszámolóí felsorolják az EME-t támogató intézményeket, ezúttal is köszönetünket fejezzük ki a támogatásért.

Az elnökségnek az EME-vagyon visszaszerzéséért folytatott munkájáról jogtanácsosunk fog beszámolni.

Egyesületünk jövője mindig foglalkoztatta az elnökséget. A hogyan tovább egyaránt vonatkozik Egyesületünk hosszú távú programjára, valamint a fenntartási s fejlesztési alapok előteremtésére. Ami a hosszú távú kutatási programunkat illeti, úgy látjuk, hogy annak továbbra is tartalmaznia kell az EME alapvető feladatait Erdély kulturális-tudományos örökségének feltárásában és fejlesztésében. Fontosnak tartjuk az együttműködés erősítését a tudományegyetemekkel, a román akadémiai intézményekkel. Ugyanakkor az európai integráció küszöbéhez érkezve számot kell vetni a világ tudományos törekvéseihez való felzárkózás lehetőségeivel s az EME lehetséges feladatvállalásaival. Bízunk abban, hogy az erdélyi magyar tudományak szép múltja, de jövője is van. Ez nem kis mértékben attól függ, hogy képesek vagyunk-e, leszünk-e fiatal kutatónemzedék felnevelésére, számukra itthon emberibb életfeltételek biztosítására.

Végül köszönetet mondok tagtársainknak, az MTA külső tagjainak, a köztestületi tagoknak, pártoló tagjainknak, mindenkinek a hűségért és munkájukért.

Megköszönve türelmüket, ezekkel a gondolatokkal megnyitottnak nyilvánítom a mai közgyűlésünket.

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2005. évi munkájáról

Újraindulásunk óta 15. jelentésünket terjesztjük elő, s bár sok eredményt mutathatunk fel, vagyoni és anyagi helyzetünk nemigen ad okot a bizakodásra. Egyesületi vagyonunk, ingatlanaink és gyűjteményeink tulajdonjogát illetően továbbra is a jogfosztottság állapotában élünk, igényünket azonban következetesen fenntartjuk, ilyen tárgyú pereinket tovább visszük. Ingatlanaink tényleges birtoklása az EME állandó anyagi alapját biztosíthatná, honismereti és természettudományi gyűjteményeink pedig az erdélyi magyarság egyik legfontosabb szellemi vagyonaként igénylik a saját kezelést. Mindezekben támogatási rendszerünk kiszámíthatóbbá válására, elkobzott vagyonunk tekintetében pedig a politikum hathatós segítségére van szükségünk.

Március 5-én tartottuk rendes évi közgyűlésünket, ahol az elnöki megnyitó után a főtitkári jelentést vitattuk meg és elfogadtuk a 2005. évi tudományos munkatervet. Az Egyesület alapszabályainak módosítására vonatkozó javaslat jóváhagyása az idei közgyűlésre vár.

A 2005. évi vándorgyűlést (egyesületi és 1. szakosztályi) Székelyudvarhelyen tartottuk június 3–4-én *A székelység története* címmel. Történészek előadásai hangzottak el általános és helytörténeti témákban.

Gróf Mikó Imre, Egyesületünk alapítója születésének 200. évfordulóját méltóképpen megünnepeltük, szeptember 3-án kolozsvári mellszobrát koszorúztuk meg, 4-én pedig a szülőfalujában, Zabolán rendezett ünnepségen elnökünk képviselte az EME-t. Október 8-án az Erdélyi Református Egyházkerülettel közösen rendeztünk emlékkonferenciát a kolozsvári Református Kollégium dísztermében, ahol Egyed Ákos, Pomogáts Béla és Tonk István tartott előadást.

Egyesületi rendezvényeink közül kiemelkedik a november 18–19-én Kolozsvárott negyedszer megrendezett *A Tudomány Napja Erdélyben* c. konferencia. Rendezvényünkön megjelent és előadást tartott Berényi Dénes, a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnö-